

Reference code: C. 26, pp. 21-26.

Dingsdag den eersten November 1707, des voornoens.

Presentibus omnibus dempto den E. fiscaal Joan Blesius, door indispositie.

Eenige der ouderlingen en diaconen van Stellenbosch, soo oude als aanwezende, hebben ter vergadering gepresenteerd dit volgende request:

Aan den E. Heer Joan d'Ableing, opperkoopman in dienst der E.Oostindische Maatschappije, administrateur en provl. opperhoofd aan de Cabo de Goede Hoop, mitsgaders den Agtb. Raad enz.

Geven eerbiedigst te kennen d' ondergeschreve ouderlingen, diaconen en ledematen der Christelijke gemeente aan Stellenbos, hoe zij suplten. met hartenwee en droefheid een tijd herwaarts gesien hebben, dat haar kerk van predicant en leeraar ontbloot, en de H.Sacramenten niet op sijn tijd en na behooren bediend wierden; dierhalven wenden zij hun tot UEde. Agtb. met ootmoedig versoeck haar goede geliefte zij daar in te willen voorsien en aan dese, mitsgaders de Drakensteinse Christelijke gemeente, te laten worden den Eerwe. godsalige en Hoog geleerde Heer Engelbertus Franciscus Le Boucq, bedienaar des goddelijken woords, thans buiten dienst zig aan de Caab onthoudende, om dese gemeentens na behooren te leeraren, te troosten, en daar 't nodig is te straffen. (onderstond) Twelk doende &a. (was getekend) J. G. de Grevenbroek¹ ex senior, ouderlijn, Jacob van der Heiden², Wessel Pretorius³, ouderlin, P. van der Bijl⁴, Arend Gildenhuis⁵, Pierre Rochefort⁶, diearcere Mille Nel⁷, A. Tas, diacon⁸.

't Welk geresumeert, en daar op met aandagt gelet zijnde, Soo is eenparig goetgevonden ende verstaan, dat, ingevalle de gemeente aldaar genegen mogte zijn te communiqueeren, daar toe van onse Heeren Meesters is aangesteld do. Henricus Bek, die men haar voor die tijd sal toesenden, en geensints do. Le Boucq, wiens gagie en emolumenten sijn afges., om dat niet genegen is geweest de predikstoel langer te beklimmen, en andere redenen meer.

Desgelijx hebben sommige ouderlingen en diaconen van Drakenstein een request in de Franse taal doen overleveren, 't welk is verstaan eerst in 't Nederduits te laten translateeren, en als dan daar op bij gelegenheit te disponeeren.

Voorts heeft den provl. Gezaghebber, de Heer Joan Cornelis d'Ableing, den Raad nader voorgesteld en in bedenken gegeven hoedanig men omtrent het afschrijven der gagie van opgemelde predicant Le Boucq soude handelen, wjl de stemmen na inneeming der advijsen, ter vergadering van 29 September jongstleden, sijn gestaakt gebleven, als sijnde vier stemmen, waar onder den Heer President, tot gemelte afschrijvinge van ofte zedert den 6n der voors. maand September, en vier om sulx van ulto. October daar aan te laten geschieden. En vermits den laasten October nu verstreken is, en dat 'er nootsakelijk aan d' een of d' andere kant een vast besluit diende genomen te werden, soo heeft d' Hr. d'Ableing opgemeld, een ieder van de leden afgevraagd of deselve bij hun voorig advijs bleven persisteren, dan of iemand van haar konde besluiten, daar van af, en aan de andere zijde over te gaan; allegeerende verder tot versterking van desselvs advijs en gesustineerde, sekere periode, uit een originele missive door Haar Ede. Hoog Agtb. de Heeren Bewinthebberen ter vergadering van 17e, in dato 26 November 1696⁹, aan den Hr. Gouverneur Generaal en Raden van India

ges., nopende dat welgem. Haar Ede. Hoog Agtb. hadden gelieven te approbeeren de gedane suspensie, mitsgaders afschrijving van gagie en emolumenten van de predicanten Wilhelmus Wijngaarden¹⁰ en Andreas Lambertus Loderus,¹¹ [11] de eerste omdat geweigert hadde na Amboina te gaan, waar heen van Batavia geordonneerd was te vertrecken, om aldaar de kerken in die qualiteit te bedienen, ende d' andere van Banda opgesonden, om dat weigerig was geweest de visite te doen in de Z. Oter. eilanden, niettegenstaande door de Kerkenraad daar toe was genomineerd; en verder gedeclineert het versoek van de gedeputeerdens van het Eerwe. Classis van Walcheren, soo ten reguarde van de herstellinge der voors. twee predicanten gedaan als om aan den gewesen predicant Gordon uit commiseratie en Christelijke barmhartigheid, sijn tractement te willen laten volgen en genieten &a. Welke materie door den Secrets. duidelijk van woorde tot woorde ter vergadering is opgelezen. Dog egter, na inneeming der stemmen, een iegelijk bij sijn geadviseerde van 29 September vermeld gebleven sijnde, soo heeft meergemelte Heer d'Ableing zig, als President bediend van desselfs competeerende dubbelde stem, en aldus de contra stemmen daar mede overgehaald.

Gerrit Jansz van Aart,¹² gewesen matroos in dienst der E.Compe., nu voor eenigen tijd in vrijdom gelargeert, ter ordre van den Raad binnen gestaan sijnde omme te accordeeren over de betaling van 't cost en transport geld voor zijn huisvrouw en twee kinderen, oud 9 en 7 jaaren,¹³ jongst in de maand Augustus met het schip, Duivenvoorde, van de Camer Rotterdam hier aangekomen, van dewelke haar Ede. Groot Agtb. ter camer vermeld, bij hunne seer geagte missive van den 11n. December 1706, komen te schrijven dat men hier het transport en costgeld soude afvorderen, wijl gemelte vrouw in geen staat was het selve in 't vaderland te kunnen voldoen;¹⁴ dog aan ons gedefereert latende omme het bedragen van dien daar na te schikken, soo als men bij ondervinding soude oordeelen te behooren, en bij genoemde haar man betaald kunnen werden. Soo is, na gedane onderzoek en gehoudene deliberatie, eenparig goetgevonden en besloten de voors. Gerrit van Aart voor opgemelte transport en costgeld in 's Comps cassa te doen betalen een somme van vijftig Rxs., ter consideratie het sobere en slegt gestelde luiden zijn, en buiten staat om meer te kunnen opbrengen.

Den provl. Gesaghebber, de Heer Joan Cornelis d'Ableing, wijders ter vergadering exhibeerende eenige memorien sijner suppoosten, waar bij een ijgelijk van haar aan den E.Agtb. Raad versoek doen dat hun, na jaarlijx gebruik, bij het sluiten der negotieboeken, de ordinarie afschrijvinge mogte werden geaccordeert, op sodanige goederen en coopmanschappen als onder ijders verantwoording waren staande. Waar over gedelibereert, en d' respe. memorien g'examineert zijnde, is eenparig goetgevonden ende verstaan, haarluiden de volgende afschrijvinge na billijkheid te vergunnen, als:

Den Pakhuismeester

- Op specerijen 20 1/2 lb., zijnde 5 pco. van 408 1/4 lb., voor 't uitwegen alleen bij klijn gewigt, in 12 maanden.
- Op tabak 253 lb. Virginise als boven 5 pco. op 5066 lb. in voors. tijd.
- Op stijfzel 52 lb. te weten 4 lb. voor 't verstuiwen en uitwegen a 5 pco op 74 lb.48 lb. in twee vaatjes¹⁵ minder als de factuur inhoud, bevonden.
- Op verwen 39 lb. grove utsa. a 5 pco. op de uitwigt van 774 lb.
- Op spijkers 985 lb. gesort. voor roest en uitwegen op een quantiteit van 32829 lb., a 3 pco.
- Op Ijser 5350 lb. gesort. te weeten

op 98948 lb. t welk op ulto. Augs. ao. passo is restant geweest.

op 79335 lb. dat voor omtrent een jaar met Oestgeest uit 't Patria is aangebragt en ontvangen.

178283 lb.

Zijnde aldus hier op mede geaccordeerd 3 pco., om redenen dat het selve voor 't meeste gedeelte in regen en wind heeft moeten staan, en dit jaar tweemaal is gewogen en verarbeid geworden.

Den Dispensier

4 lb.	catoen a 1 pco. voor 't uitwegen bij kleine quantiteiten.
20 lb.	peper utsa. van 2158 lb. voor spillagie en uitwegen bij kleine quantiteiten.
116 lb.	wax a 5 pco. van 2329 lb. door 't vermijteren verspillen en uitweegen verminderd.
170 lb.	Spaanse zeep a 5 pco. van 3430 lb. voor indroogen en uitweegen.
59 lb.	Hop a 1 pco. van 5920 lb. voor 't uitwegen, uitdroogen en 't verslepen van de ratten.
99 mudden	tarw a 14 pco. van 6617 m. voor spillagie, 't consumeeren van de calanders en de ratten, mitsgaders 't harpen en rijden na en van de moolen.
55 lb.	rogge a 14 pco. van 3690 mudden, voor als boven.
10 3/8 lb.	garst, zijnde ruim 2 pco. van 463 mudden ad idem.
220 lb.	witte zuiker a 2 pco. van 11499 lb. voor lekkagie spillagie en uitweegen.
10 lb.	candij do. a 14 pco. schaars van 741 lb. als boven.

Op rijst als

293302 lb.	oude a 3 pco.	} voor 't uiteeten van de calanders, verslepen van de ratten en uitwegen bij menigvuldige quantiteiten.
340986 lb.	nieuwe a 1 1/2 do	
700 lb.	hard brood a 3 pco. schaars van 24461 lb. voor 't verspillen, verslepen van de ratten en uitwegen.	
15 mudden	boonen a 24 pco. van 600 mudden voor 't uitdroogen, uitmeten en verslepen van de ratten.	
2 mudden	erweten van 80 mudden, als boven.	

Den Equipagiemeester

Op roet

Op teer } 5 pco. van 't verstrekte in 12 maanden.

Op swavel

Mitsgaders 5 pco. op de swavel in 't voorgaande jaar verstrekt, als zijnde deselve abusive daar op geen afschrijving gedaan.

De Keldermeester

Een legger wijn op de 32 voor 't opvullen, oversteken en bereiden derselve.

Zijnde verder op de propositie van welgem. Heer d'Ableing goetgevonden ende geresolveert, de volgende huismeubelen bij de negotieboeken af te schrijven als:

8	ijsere potten, 4 groote en 4 kleine, onder ulto. Maij lestleden te kort bevonden.
1	broederpan do.
4	kopere snuiters do.
11	porceleine schotels, in 't gansche jaar gebroken.
40	do. borden, utsa.
85	messen, zedert eenige jaren verbruikt en afgesleeten, onder ulto. Maij als boven bevonden

Item nog 64 3/4 lb. kopergewicht, zedert eenige jaaren uit de pakhuisen soek geraakt. Eindelijk geresumeert en nagesien sijnde de administratie van de timmerhoutwaaren, is bevonden, volgens verklaring van gecommiteerdens, die tot het nasien van de selve gesteld zijn, mitsgaders na gedane confrontatie der restanten met de negotieboeken, dat den vaandrig, Slotsboo,¹⁶ de verstrekkingen zedert twee jaaren, dat gemelde houtwerken t' zijner verantwoording geweest zijn, wel en na behooren heeft gedaan, en dat alle abuisen van overige en te kort komende latten, planken, balken enz. door den gewezen landdrost Johannes Starrenburg,¹⁷ die opsiender en overgever van voorn. houtwaren geweest is, zijn gecommiteerd; dierhalven is, na gehoudene raadpleging, eenstemmig goetgevonden ende verstaan, dat sodanige latten, planken enz. die overig bevonden zijn, aan diergelijke soort sullen overgeschreven werden, en wat er daarenboven te kort soude mogen komen, door geme. Starrenburg te doen betalen, in diervoegen als hier onder specifice gedemonstreeet werd. Namentlijk:

17	eike planken over, daar tegen te kort 194 ps. Hamburger, dierhalven te voldoen 1 3/4
3/4	van de laaste soort.
10	ps. latten van 18 ell. over, tegen 1 spar van 22 voet en 9 maat balken die te weinig zijn.
1	rib van 3 en 3 duim
1	balk van 28 voet
	} tegens 2 ribben van 5 en 7 duim.
2	greene deelen over, en 3 muscovise te kort, de 2 tegen den anderen over te schrijven, en een te betalen.

Dit volgende te kort komende te voldoen als

18	ps. maatbalken.
40	ps. Coperwijkse gezaagde deelen.
1	ps. rib van 5 en 7 duim
4	ps. greene deelen van 14 dm.

Aldus gearresteert ende beslooten in 't Casteel de Goede Hoop, ten daage en jaare voors.

JOAN CORN. D'ABLEING.

O. BERGH.

ADRIAEN VAN REEDE.

W. CORSSENAAR.

JB. CRUSE.

WILLEM VAN PUTTEN.

WM. HELOT, Rt. en Secrets.

18

---

¹ Sien die inleiding tot die derde deel van die *Resolusies van die Politieke Raad*, deel II.

² Jacobus van der Heiden van Haarlem skaar hom hier net soos in die verlede teen die amptenare. Sien voetnoot 31 van 1695 in deel III van die *Resolusies van die Politieke Raad*.

³ Wessel Pretorius is aan die Kaap gebore en het eweneens 'n aktiewe aandeel geneem in die stryd teen die amptenare. Sien voetnoot 51 van 1698 in deel III van die *Resolusies van die Politieke Raad*.

⁴ Pieter van der Bijl was 'n seun van Gerrit van der Bijl en getroud met Hester te Winkel. Hy was eienaar van die plaas "Vijf Fonteynen" en "Babilonse Toren". Sien Stellenbosch 18/2, no. 27; M.O.O.C. 8/1: no. 67; *Grondbriewe*, Stellenbosch en Drakenstein, 1689-1722, pp. 492-493, 219-220, 431-432.)

⁵ Arend Gildenhuijs was die oudste seun van Albert Barentsz Gildenhuijs; was in Leiden gebore en is in 1698 met Judith Smith getroud. Hy het sy plaas van 31 morg in 1704 gekry. Sien *Grondbriewe*, Stellenbosch en Drakenstein, deel I, no. 84.

⁶ Pierre Rochefort was van Grenoble afkomstig. Hy het sy plaas, Vlottenburgh, in 1707 gekry. Sien *Grondbriewe*, Stellenbosch en Drakenstein, 1689-1722, No. 89.

⁷ Waarskynlik word Guillaume Nel hier bedoel. Hy was van Rouen afkomstig en sy vrou, Jeanne la Batté, van Saumur. Hulle het in 1706 elf kinders gehad.

⁸ Adam Tas het met sy vrou en drie kinders op die plaas gewoon wat hy "Libertas" genoem het. Sien verder voetnoot 72 van 1699 in die *Resolusies van die Politieke Raad*, deel III.

⁹ Sien C.422, deel IV: *Ink. Stukken*, 1695-1697, pp. 1359-1381.

¹⁰ Ds. W. Wijngaarden is "gesuspendeert met afschrijvinge van sijn gagie". Ibid. p. 1376.

¹¹ Die predikant Loderus van Banda is ontslaan omdat hy geweier het om na die "ZuijdOoster Eijlanden" te gaan. Ibid.

¹² Was van Delft afkomstig en getroud met **levina** Theunis, afkomstig van Rotterdam. Sien C.429, deel II: *Ink. St.*, 1707-1708, p. 586 en M.O.O.C. 7/4: *Testamenten*, 1723-1735, No. 88.

¹³ Volgens die brief van die Bewindhebbers van die Kamer van Rotterdam was die name van die kinders Baartje Gerrits en Teunis Gerrits. (C.429, p. 586).

¹⁴ Sien C.429, deel II: *Ink. Stukken*, 1707-1708, brief van Kamer Rotterdam van 11 Desember 1706 is per abuis in hierdie band opgeneem, pp. 383-387.

¹⁵ Dit was ook stysel. Die woorde "90 lb. in een pak t' eenemaal bedorven" is tussen "4 lb. voor 't verstuiwen" en "48 lb. in twee vaatjes" deurgehaal.

¹⁶ Caje Jesse Slotsboo van Hadersleben het in 1699 met die Keulen uitgekom en as sersant in diens getree. Hy is in 1703 deur Willem Adriaan van der Stel bevorder met f40 per maand. In

---

1708 het hy luitenant met f50 per maand geword en in 1710 het Joan van Hoorn sy salaris tot f60 per maand vermeerder. Hy was getroud met Anna Regina Harts. In 1706 het hy 'n grondbrief vir tuinland by die Kompanjie se steenbakkerye gekry. Sien C.J. 2650: *Testamenten*, 1709-1715, pp. 175-178; *Kol.Arch.* 7588, *Kamer Zeeland* 3193: *Brieven en Papieren van de Caab*, 1713, no. 8; *Resolusies van die Politieke Raad*, 28 Februarie 1710 in C.7, deel II: *Res.* 1700-1710, pp. 536-537; *Kaapse Grondbriewe*, 1703- 1746, grondbrief van 20 Feb. 1706, pp. 54-55.

¹⁷ Starrenburg was een van die eerste amptenare wat na Nederland vertrek het. Hy het sy vrou en vyf kinders aan die Kaap agtergelaat. Na sy vrou se dood was daar moeilikheid in verband met die verdeling van sy vrou se boedel tussen hom en sy stiefkinders. Sien C.J.1023: *Civ. Proc. St.*, 1708-1711, pp. 442-453.

¹⁸ Vgl. C.600: *Orig. Dagregister*, pp. 346-405.